

ЕВРОПЕЙСКАТА КРЕДИТНА ТРАНСФЕРНА СИСТЕМА - ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ОБУЧЕНИЕ

Т. Попов, Г. Петрова

POSSIBILITY OF INCREASING THE QUALITY OF EDUCATION BY EUROPEAN CREDIT TRANSFER SYSTEM

T. Popov, G. Petrova

Резюме: В настоящата статия са отразени резултати от изчерпателно проучване на студенти от специалността "Управление на здравните грижи" в МУ-София, ФОЗ и МУ-Пловдив, МФ през две последователни учебни години 2004/05 и 2005/06. Целта е да се проучи информираността и очакванията на студентите за повишаване качеството на обучение след въвеждане на Европейската кредитна трансферна система. Ниската степен на информираност е причина най-висок дял от обхванатите в проучването да не са в състояние да преценят или да дадат отговор на въпроса дали въвеждането на Европейската система за трансфер на кредити ще даде отражение върху качеството на обучение.

Ключови думи: Европейска кредитна трансферна система, здравни грижи, обществено здраве, качество на обучението.

Summary: The current article describes the results from a comprehensive research of students with specialty "Management of health cares" in MU-Sofia, Public Health and MU-Plovdiv, Health care specialty through two educational years: 2004/05 and 2005/06. The purpose is to investigate students' hopes and their information in order to increasing the quality of education after the introduce of the European Credit Transfer System. The low level of information is due to the fact that cause, most of the researched students are not in condition to answer how the introduction of European Credit Transfer System will affect the quality of education.

Key words: European Credit Transfer System, Health care, Public health, quality of teaching.

Въведение: Създаването на програми за обмен на студенти е етап от развитието на Европа като едно мулти-културално общество и възможност да се формират евро-специалисти (4). Въз основа на анализа върху тенденциите в развитието на европейското висше образование са набелязани пътища за постигане на сближаването и прозрачността в образователно – квалификационните структури (1). Един от пътищата е Европейската кредитна трансферна система (ЕКТС), ECTS (European Credit Transfer System), въведена през 1988/89 г.

Европейската кредитна трансферна система е замислена като система за прехвърляне на кредитите и взаимното им признаване главно за нуждите на студентската мобилност. Кредитът би следвало да отчита не само присъствието на студента по време на занятията, както това става

до сега в повечето европейски страни, а неговите възможности да се справя с поставените му по време на семестъра задачи. Всъщност става дума за пренасянето на акцента от формалното посещаване на занятията към количеството и качеството на положениия труд (1).

Философията на ЕКТС се изгражда въз основа на три елемента: информация, взаимно доверие и свършена учебна работа. Информацията: става достъпна чрез публикуване на повече или по-малко стандартизирани информационни пакети (ИП). Там се описва учебният план, всички дисциплини, методите на обучение и контрол, а също и календарният план. Взаимно доверие: в стандартните процедури се включва официално съглашение, което потвърждава че, студентът и институцията, от която той идва и приемащата го страна, са законово обвързани и

ангажирани. Признаване на свършената учебна работа: това е най-същественят елемент от ЕКТС. Шестдесет кредита е еквивалентът на учебното натоварване на студента за една пълна академична година, включваща лекции, практически упражнения, семинари, клинична работа, самостоятелна подготовка и изпити. Всички задължителни, свободноизбираеми и факултативни предмети трябва да са включени в ИП с броя кредити, който носят (2).

За да бъдат в съответствие с изискванията на глобалното европейско пространство за специалностите от професионално направление "Обществено здраве" трябва да бъде създадена системата за трансфер на кредити.

Чуждият опит, отразен на страниците на редица сестрински списания в Австралия, свидетелства за водените обширни дискусии за образователната подготовка, която получават бакалаврите по здравни грижи и затрудненията, които срещат при придобиването ѝ. Като основен пропуск на голяма част от университетите се очертава липсата на кредити при получаване на диплома, както и изискването за наличие на предварителен трудов стаж (6). Курсове, осигуряващи кредити при медицински сестри, които искат да придобият бакалавърска степен по здравни грижи в Австралия, представляват нова форма на отворен университет, отразяващ колаборация между болница и университет и създаващ нови перспективи пред завършващите бакалавърска степен (3).

За да отговори на нарасналите потребности за по-задълбочена подготовка на възпитаниците в бакалавърската образователна програма за навлизането им в практиката Университета Мериленд в Канада - САЩ, разработва нова форма на обучение чрез клинични семинари с акцент върху клиничния практикум, имащ за цел задълбочаване на подготовката и получаване на допълнителни знания, в избрана от студента област. След завършване на такъв курс, студентът получава пет кредита (5).

Настоящото изследване има за цел да анализира информираността и очакванията на студентите за повишаване качеството на обучение след въвеждане на Европейската кредитна трансферна система.

Материал и методи: Проведеното изчерпателно проучване на студенти от специалността "Управление на здравните грижи" в МУ-София, ФОЗ и МУ-Пловдив, МФ обхваща две последователни учебни години 2004/05 и 2005/06. За този период са изследвани общо 198 дипломанти: (73.23%±3.15%) в МУ-София, ФОЗ и (26.77%±3.15%) в МУ-Пловдив. Видът на социологическото изследване е анонимна пряка индивидуална анкета, съдържаща 51 въпроса. Социално-демографската

характеристика на изследвания контингент показва, че преобладават семейните студенти: (54.72%±6.84%) в МУ-Пловдив и (57.24%±4.11%) в МУ-София. От анкетираните седем специалности най-висок дял имат медицинските сестри: (58.49%±6.77%) в МУ-Пловдив и (71.03%±3.77%) в МУ-София. Възрастовият диапазон на проучвания контингент е широк от 24 до 55 години. Средната възраст е (34.00%±0.59%) години. Преобладаваща част са от женски пол (95.96%±1.40%), като само (4.04%±1.40%) са мъже. Най-висок дял от изследваните се обучават в задочна форма (56.60%±6.81%) от МУ-Пловдив и (65.52%±3.95%) от МУ-София. За статистическата обработка на данните са използвани алтернативен и корелационен анализ. Резултатите от проучването са извършени посредством статистическия програмен пакет SPSS v. 11 и програмата Microsoft Excel 97.

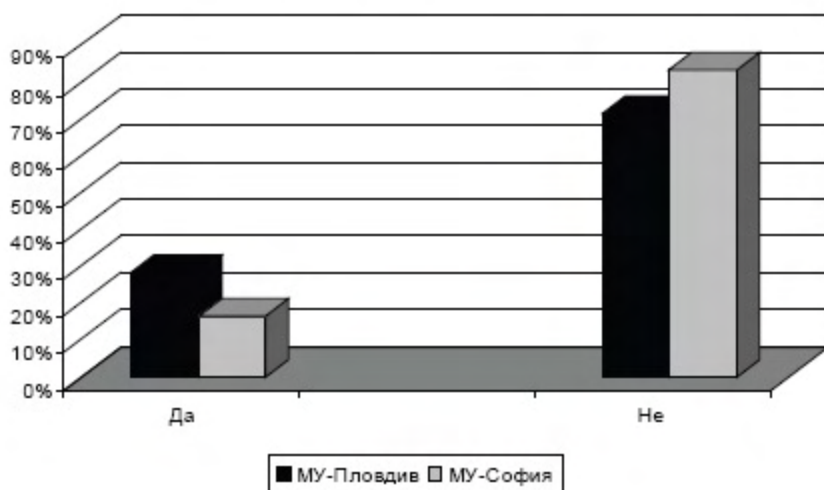
Резултати и обсъждане. Данните от нашето проучване с установяването на някои специфични особености за информираността относно Европейската система за трансфер на кредити свидетелстват, че ниската информираност е проблем и за двата Медицински университета. Причините за отчетената ниска степен на информираност са свързани с непълната, неточна и дори липсваща информация. Висок дял от обучаваните студенти в МУ-Пловдив (71.70%±6.19%) и в МУ-София (83.33%±3.11%) не са информирани какво представлява Европейската система за трансфер на кредити - $P > 0.05$ (фиг. 1). Върху информираността на дипломантите оказва влияние семейното положение. Информирани студенти са предимно несемейни (13.39%±3.22%), а неинформирани (86.61%±3.22%) семейни - $P < 0.05$ ($\chi^2 = 9.85$). Това потвърждава фактът, че несемейните в по-голяма степен се интересуват от студентски обмен в чужбина. В тази връзка е и изследването на влиянието на фактора възраст върху информираността: информирани в най-висока степен се оказват дипломантите от възрастовите групи до 24 години (34.48%±8.83%) и между 35-39 г. (28.95%±7.36%). Неинформирани са дипломантите във възрастовата група над 40 години (83.64%±4.99%), като разликата между информирани в по-млада възраст и неинформирани във възрастовата група над 40 години е статистически достоверна - $P < 0.05$ ($\chi^2 = 11.03$). Информирани на дипломантите не се повлиява от трудовия стаж и специалността от МК, т. е. тези два фактора не оказват влияние върху по-високата или по-ниска информираност - $P > 0.05$. Интерес представлява и фактът, че върху информираността влияние оказва и формата на обучение. Редовно обучаваните студенти са информирани в по-висока степен (37.50%±5.71%), в сравнение със студентите, обучавани задоч-

но ($9.60\% \pm 2.63\%$). Разликата е статистически достоверна - $P < 0.001$ ($\chi^2 = 22.39$).

Ниската степен на информираност е причина най-висок дял от обхванатите в проучването да не са в състояние да преценят или да дадат отговор на въпроса дали въвеждането на Европейската система за трансфер на кредити ще даде отражение върху качеството на обучение - ($56.60\% \pm 6.81\%$) от МУ-Пловдив и ($63.97\% \pm 4.12\%$) от МУ-София (фиг. 2). Не е установена статистически достоверна зависимост между мненията на студентите в двата МУ - $P > 0.05$.

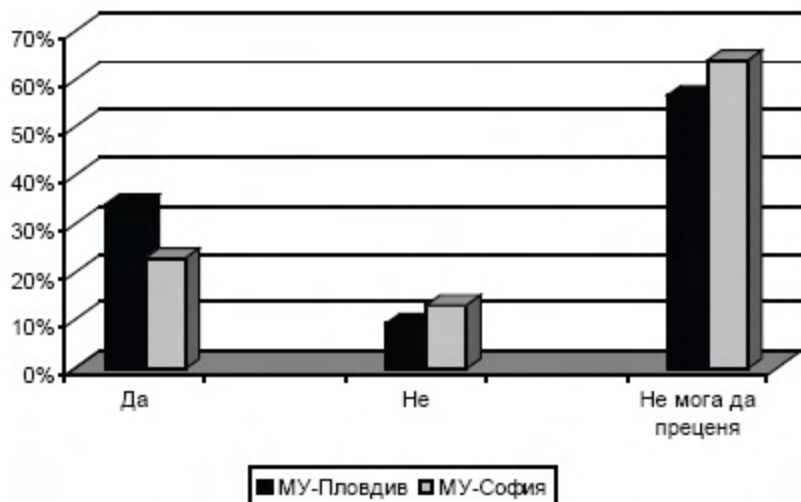
Върху изказаното от дипломантите мнение не оказва влияние семейното им положение - $P > 0.05$. Преценката за повишаване качеството на обучение се повлиява от възрастта. Данните от проучването показват, че мнението на студентите се променя с напредване на възрастта. По-оптимистично са настроени дипломантите във възрастова група до 24 години ($44.83\% \pm 9.23\%$). Те смятат, че след въвеждане на Европейската система за трансфер на кредити ще се повиши качеството на обучение, докато дипломантите във възрастовата група над 40 години ($71.15\% \pm 6.28\%$), не са в състояние да изкажат мнение по въпроса. Разликата е статистически достоверна - $P < 0.05$ ($\chi^2 = 20.06$). Преценката на дипломантите за повишаване качеството на обучение се повлиява и от трудовия стаж.

Фиг. 1. Информирани ли сте какво представлява Европейската система за трансфер на кредити?

По-скептично са настроени дипломантите с по-малък трудов стаж до 4 години ($28.26\% \pm 6.64\%$), докато дипломантите с трудов стаж над 15 години ($28.38\% \pm 5.24\%$) очакват въвеждането на Европейската система да повлияе положително върху качеството на обучение - $P < 0.01$ ($\chi^2 = 21.34$). Установена е статистически достоверна зависимост и между мнението на медицинските сестри и студентите от останалите специалности. Медицинските сестри определено смятат, че въвеждането на Европейската система за трансфер на кредити ще повиши качеството на обучение ($26.92\% \pm 3.89\%$). Потвърждаването на това мнението при студентите от останалите специалности е в значително по-ниска степен ($23.73\% \pm 5.97\%$) - $P < 0.01$ ($\chi^2 = 10.79$). Интерес представлява и фактът, че редовно обучаваните студенти ($41.18\% \pm 5.97\%$), също подкрепят становището за повишаване качеството на обучение в по-висока степен в сравнение със задочниците към ($17.36\% \pm 3.44\%$) - $P < 0.01$ ($\chi^2 = 13.32$).

Фиг. 2. Мислите ли, че след въвеждането на кредитната система ще се повиши качеството на обучение?

Очакванията на студентите след въвеждане на Европейската система за трансфер на кредити, както от МУ-Пловдив ($53.49\% \pm 7.61\%$), така и от МУ-София ($88.16\% \pm 3.71\%$), са насочени предимно към повишаване на студентския обмен, трансфер на студенти между сродни ВУ в чужбина (фиг. 3). Разликата в изказаните мнения в полза на повишаване на студентския обмен към тези, които смятат, че след

въвеждане на Европейската система за трансфер на кредити нищо няма да се промени, е статистически достоверна - $P < 0.001$ ($\chi^2 = 18.12$). Върху това мнение на студентите не оказва влияние възрастта на дипломантите, семейното положение, трудовият стаж, базовата специалност от МК и формата на обучение - $P > 0.05$.

Изводи:

1. Висок дял от обучаваните студенти и в двата МУ не са информирани какво представлява Европейската система за трансфер на кредити.

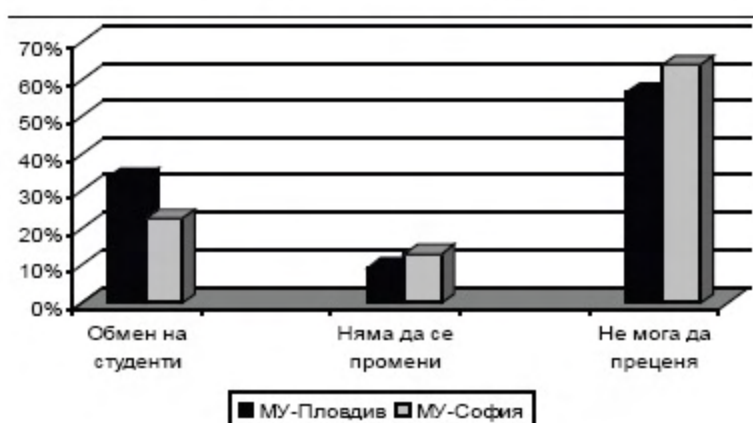
2. Ниската степен на информираност е причина най-висок дял от обхванатите в проучването да не са в състояние да преценят или да дадат отговор на въпроса дали въвеждането на Европейската система за трансфер на кредити ще даде отражение върху качеството на обучение.

3. Очакванията на студентите след въвеждане на Европейската система за трансфер на кредити, както от МУ-София, така и от МУ-Пловдив, са насочени предимно към повишаване на студентския обмен и трансфер на студенти между сродни ВУ в чужбина.

Заклучение: Въвеждането на единна система за трансфер на кредити, която да замести формалното измерване на образователните периоди, ще доведе до повече прозрачност на програмите, по-голяма съвместимост и оттам до повече мобилност и взаимно признаване на образователните степени и квалификации (1).

Европейската кредитна трансферна система, въведена през 1988/89 г., е замислена именно като система за прехвърляне на кредитите и взаимното им признаване главно за нуждите на студентската мобилност. В известен смисъл тя остава външна за институциите, ако не се съвмести с вътрешна система за акумулиране на кредитите. Една такава вътрешна система би следвало да покрива всички видове висше образование – включително професионалното висше образование, както и курсовете за получаване на допълнителна квалификация. С въвеждането на кредитите ще се улеснят и регламентират възможностите на студентите да се прехвърлят от колежански програми, след завършването на които, се присъжда образователно-квалификационна степен „специалист по...“ в сродни бакалавърски и магистърски програми. Засега, макар че промененият и допълнен ЗВО уреди законодателно тази възможност, университетите

Фиг. 3. Очаквания за промени във висшето образование след въвеждане на Европейската система за трансфер на кредити.

определят доста неблагоприятен режим за прехвърляне, който води до продължително следване от около 7 години (1).

Използвана литература:

1. Тотоманова А М. Ние, висшето образование и Европа. УИ „Св. Климент Охридски“, София, 2001г., 105 с.
2. Чакърва-Гатева, Л., Г. Петрова, Насоки за развитие на висшето образование по здравни грижи в България, Здравен мениджмънт, 2005г., кн. 2, стр. 14-18.
3. Bellack, JP, Morjikian R, Barger S, Strachota E, Fitzmaurice J, Lee A, Kluzik T, Lynch E, Tsao J, O'Neil EH., Developing BSN leaders for the future: the Fuld Leadership Initiative for Nursing Education (LINE), "J Prof Nurs", 2001, Jan-Feb 17 №1, p. 23-32.
4. Med Net Netsletter, № 1, Aug. 1997
5. Mills, ME, Jenkins LS, Waltz CF., Emphasis course: preparing baccalaureate students for transition to the workforce, "J Prof Nurs", 2000, Sep-Oct 16, № 5, p. 300-6.
6. Stewart, M., Mission possible: getting a BSN, "Am Nurse", 1998, Mar-Apr 30, № 2, p. 12-14.

Адрес за кореспонденция:

Доц. д-р. Теодор Попов
катедра „Медицинска педагогика“
Факултет по Обществено Здраве
Медицински университет – София
Ул. „Бяло Море“ №8
София 1527
e-mail: theopopov@hotmail.com

гл. ас. Гертана Петрова
катедра „Здравни грижи“
Медицински университет – Пловдив
Бул. „В. Априлов“ №15а
Пловдив – 4002
e-mail: gkpg21@yahoo.com